

Да се не изгубиш у крају

Одломак из необјављеног романа Патрика Модижана „Да се не изгубиш у крају”, у издању Академске књиге од 1. септембра. Превела с француског Мирјана Уакнин

Једне друге јесени, којој није припадала она недеља у Трамблеу, али исто толико далеке, Дараган је на адресу сквера Грезиводан добио писмо. Пролазио је поред настојничиног стана у часу кад се спремао да раздели пошту. – Претпостављам да сте ви Жан Дараган... – рече предајући му писмо на чијој је коверти његово име писало плавим мастилом. Још никада није добио пошиљку на ту адресу. Није препознао рукопис, већ ома крупан, који је прекривао читаву коверту: Жан Дараган, Сквер Грезиводан 8, Париз. Није преостало места за број арондисмана. На полеђини је стајало име и адреса: А. Астран, Улица Алфреда Деоданка 18, Париз.

Првих неколико часака није схватио о коме се ради. Да ли због иницијала иза којег се крило име? Касније, пало му је на ум да је имао добар предосећај кад је оклевао да на брзину отвори коверат. Отпешачио је до места где се Неји спаја с кварталом Левалоа, до оног места на коме ће две или три године касније бити срушене све гараже и ниске кућице да би се изградио периферијски булевар. АСТРАН. Како није одмах, у истој секунди, разумео

Начинио је полукруг и ушао у кафе у приземљу једног блока зграда. Сео је, наручио сок од наранџе и, ако је могуће, један нож. Расекао је коверат ножем јер се бојао да би могао поцепати адресу на полеђини коверте учини ли то руком. У њој су биле само три фотографије. На свима је препознао себе као дечака. Сетио се поподнева кад су биле снимљене у оној фотографској радњи, чим се пређе мост Сен Мишел, тачно наспрам Палате правде. Од тада је често пролазио поред те радње, потпуно исте као некада.

Требало би да пронађе те три слике и упореди их са оном увећаном која се нашла у Отолинијевој „документацији”. Можда су се налазиле у оном кофери у коме је гомила писма и документа од пре четрдесет година и од кога је, срећом, изгубио кључ? Непотребно. Биле су то исте фотографије. „Неидентификовано дете. Претрес и хапшење Астранове, Ани. Погранична постаја Венгимиља. Понедељак, 21. јул 1952.” Мора да су је ухапсили и претресли у часу кад се спремао да пређе границу.

Прочитала је његов роман *Црно у боји леиша* и препознала се у епизоди из оног давног лета. Да није тако, зашто би му се јавила петнаест година касније? Међутим, како је успела да сазна његову привремену адресу? Утолико пре што је врло ретко спавао у тој соби на скверу Грезиводан. Највећи део свог слободног времена проводио је у собици у улици Кусту и околини трга Бланш.

Ону књигу писао је с једном једином наодом: да ће му дати неки знак. Писати књигу за њега је та-

које значило бацати светла фара или слати Морзеове знаке особама за које није знао шта им се догађа. Чинило му се да је довољно да насумице распе њихова имена по страницама књиге и сачека да му они дају гласа од себе. Међутим, у случају Ани Астран, име није било јасно наведено и још се трудио да заметне трагове. Није се могла препознати ни у једном од ликова. Никада није разумео како неко може да стави у роман биће до којег му је заиста стало. Кад једном склизне у књигу, као да је прошло с друге стране огледала, измакне вам се заувек. Као да никада није постојало у стварном животу. Сведе се на ништавило... Мора се поступати много суптилније. Тако је у *Црном у боји леиша* једина страница која је могла привући пажњу Ани Астран била та сцена у којој жена с дететом улази у радњу „Фотоматон” на булевару Ди Пале. Дете не разуме зашто га је она угурала у кабину. Кажу му да треба непомично да гледа у екран и не мрда главом. Повлачи црну завесу. Он седи на високој столици. Нека муња га заслепи и мора да затвори очи. Она отвори завесу и он изађе из кабине. Чекају да направљене фотографије испадну кроз прорез. Мора све да понови зато што на фотографијама држи затворене очи. После тога, жена га води у оближњи кафе на сок од нара. Одиграло се на тај начин. Описао је ту сцену прецизно, свестан да се догађај не уклапа у целину романа. То је био делић стварности који је варком уткао и једна од порука личне природе какву провлачимо кроз мале огласе и какву може да одгонетне само једна једина особа.

(...)

Била је јесен, празник Свих Светих. Било је сунца тог поподнева. Први пут у животу да му празник Свих Светих није изазвао тугу. Узео је метро на тргу Бланш. Требало је да промени линију два пута. На Етоалу и на Трокадеру. Недељом и празничним данима композиције су ретко пролазиле, али он је мислио да би другог дана, сем празничног, било немогуће видети се са Ани Астран. Пребројао је године: петнаест је протекло од оног поподнева кад га је одвела у радњу „Фотоматон”. Сетио се и јутра на Лионској станици. Ушли су заједно у воз, тај претрпани воз првог дана летњег распуста.

Чекајући метро на Трокадеру, наједном је посумњао: она данас није у Паризу. И неће је препознати након тих петнаест година.

Улица се завршавала металном оградом. Иза ње, дрвеће у парку Ранлаг. Ниједно једино возило дуж

троотоара. Тишина. Помислили бисте да нико не живи тамо. Број 18 је био последњи, на крају улице десно, испред ограде и стабала. Једна бела зграда, тачније велика двоспратна кућа. На улазним вратима, интерфон. И неко презиме уз једино звоно тог интерфона: ВЕНСАН.

Зграда му су учинила исто онолико пуста колико и улица. Притиснуо је звоно. Зачуо је како из интерфона допире крчање, али то је могло бити и шуморење ветра у лишћу. Нагнуо се и два пута јасно поновио раздвајајући слоге: ЖАН ДАРАГАН. Женски глас, напола пригушен брујањем ветра, одговорио је: „Први спрат”.

Стаклена врата су се полако отворила и он се нашао у ходнику белих зидова осветљеном зидним лампама. Није пошао лифтом него завојитим стеништем. Кад је стигао на одмориште, она је већ стајала иза одшкринутих врата, напола скривајући лице. Потом је отворила једно крило и загледала му се у лице као да једва може да га препозна.

– Уђи, мали мој Жане...

Стидљив глас, мало промукао, исти онај од пре петнаест година. Лице се није променило, као ни израз у очима. Коса је била краћа. Падала јој је на рамена. Колико ли јој је било година? Тридесет шест? У предворју је наставила да га радознано разгледа. Размишљао је шта би јој казао:

– Нисам знао да ли треба притиснути звоно на коме пише Венсан...

– Сада се презивам Венсан... чак сам и име променила... замисли... Ањес Венсан...

Повела га је у суседну просторију која је, изгледа, служила као дневни боравак, али у којој је једни комад намештаја био тресед с високом лампом из врата. Широки овални прозор кроз који се могло видети дрвеће са којег није опало лишће. Још је био дан. Одсјаји сунца на паркету и зидовима.

– Седи, мали мој Жане...

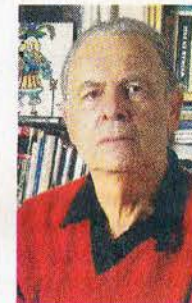
Она се сместила на други крај, као да би могла боље да га посматра.

– Можда се сећаш Рожеа Венсана?

Тек што је изговорила то презиме, јасно се сетио великог америчког кабриолета паркираног испред куће у Сан Ле ла Форезу за чијим је воланом седео човек за којег је испрва мислио да је такође Американац, због његовог високог раста и лаганог акцента у говору.

– Пре неколико година удала сам се за Рожеа Венсана...

Гледала га је са збуњеним смешком. Да ли зато да јој опрости ту удају?

Патрик Модижано рођен је у Паризу 1945. године. Један је од најважнијих савремених француских писаца. Његови најпознатији романи су *Месио за звезду*, *Тужна вила*, *Породична књижица*, *Улица мрачних дућана*, *Једна младосић*, *Тако врски момци*, *Изубљени крај*, *Скраћење казне*, *Свадебно ишћовање*, *Авијаторске недеље*, *Дора Бругер*, *Те незнанке*, *Мала принцеза*, *Хоризонти*, *Ноћне шраве* и *Да се не изубиш у крају*. Добитник је најзначајнијих награда, међу којима су Дијамантско перо, Велика награда за роман Француске академије, Награда књижара и издавача Француске, Гонкурова награда и Небучева награда за књижевност. У Енглеској је својевремено за најбољи филм проглашен *Лисјен Лаконб* Луја Мала, за који је Модижано написао сценарио.

Модијанов поетични свет

Роман „Да се не изгубиш у крају” почиње Стендловим цитатом: „Нисам могао досегнути истину о стварима, од њих сам успео да дочарам једино сенке”, који би могао да послужи и као мото Модижановог опуса. Испрва није јасно на кога се односи препорука наговештена у наслову. Сазнајемо то пред крај, када дође до преокрета и откријемо право јунака Модижановог поетичног света. Да ли ћемо једног дана његове „романе” сврставати уз Нервалове и Верленове текстове? Ту је, несумњиво, њихово право место.

„Да се не изгубиш у крају”, књига која је била пресудна да Модижано добије Нобелову награду за књижевност, последњи је његов роман објављен у Француској.